

112-stedet

Taler

Torleif Hamre

Dato

14 februar 2020

Sted

Eidsvoll

Omstendigheter

Naturens Riksforsamling

- 1 Hei alle sammen og velkommen. Det er så flott å se dere. Det er 6. året at barn fra Eidsvoll Verk skole er med på åpning av vinterferieuka og klima-markering. Det var så flott å se da dere gikk bortover langs veien med de plakatene som dere har laget, de var superfine. Først og fremst har de så viktige budskap ; som dere
5 også hadde i talen deres, det er så fint å høre. Og vi skal passe på at flere får vite om dette som dere har kommet med til oss i dag.

- Som det blir sagt i talen, skal dere arve en ødelagt klode? «Skal vi arve noe ødelagt?». Nei, det er jo et rimelig krav å ikke skulle det. Og 2019, det var året,
10 mer enn vi kanskje har hørt før, men det var det året da barn og ungdom, ikke bare i Norge og Sverige, men i hele verden, begynte å bråke og rope og demonstrer og si fra om at «nå er det nok». Den vi kjenner best er Greta Thunberg, hun ble sitert på en plakat i toget her også med «How dare you!?» som hun sa i FNs generalforsamling. Men det er tusenvis av andre barn og
15 ungdommer over hele jorda som sier fra om dette. Og det er veldig enkelt å skjønne hvorfor. Jeg tror det skal være greit her så lenge jeg lever på denne jorda, så det er ikke jeg som lider av de verste konsekvensene ; det er dere, hvis ikke det blir gjort noe, nok og nå ; som det står på en annen plakat der nede. Veldig bra.

- 20 Så kan vi spørre, hvorfor skal vi snakke om dette, her foran Eidsvollsbygningen? Hva har dette stedet med kampen for miljø og klima å gjøre? Var det sånn at de 112 som kom hit i 1814 for å lage en grunnlov, de snakka om veldig mye viktig for landet vårt, men snakka de om miljø og klima? Nei. Burde de ha gjort det? Ja, kanskje. Men det er kanskje for mye forlangt også, for det var ikke sånne
25 problemer som vi har fått nå, som de visste om, og som de kunne snakke om. I hvert fall kunne de ikke skjønne at det at de begynte å lage industri og slikt, at det skulle få slike virkninger. Ingen kunne skjønne det. Men nå har vi skjont det

30 ganske lenge. Vi kan unnskyldde Eidsvollsmennene, men vi kan ikke unnskyld
oss. Som det står på en plakat her: «Skam dere politikere». Noen av oss er litt
politikere på si og skal altså skamme oss litt i dag. Og vi har ikke noen
unnskyldning.

Men likevel har dette noe med Grunnloven å gjøre, og dette er jo
35 grunnlovsstedet. Jeg sa at det var 112 menn som kom hit ; 112 har noe med
saken å gjøre, det har vi jo skjønt da. Dette er også miljøparagrafen i
Grunnloven. Den kom ikke inn i 1814, den kom inn i 1992 faktisk. Da var den
et annet sted i Grunnloven, og så i 2014 ble den flytta til §112 og gjort litt
tydeligere ; litt mer ansvar for politikerne, litt sterkere rettigheter. Vi kan koste
40 på oss å lese den, den er ikke så fryktelig lang. Det står nemlig i Grunnloven:

«Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der
produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra
45 en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for
etterslekten», det er dere altså ikke sant: etterslekten. «Borgerne har rett til
kunnskap om naturmiljøets tilstand, om virkningene av planlagte og iverksatte
inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd.
Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse
50 grunnsetninger.»

Kanskje ikke så lett å forstå hvor mye det betyr, men det betyr både at staten
Norge har en plikt til å gjøre det som trengs for å bevare naturen, og til å fortelle
55 alle oss som bor her i landet, hva som trengs sånn at vi også kan være med på det.

(talen fortsetter under bildet)

60 .

65

Klima opptoget som elevene fra Eidsvoll Verk skole laget er på vei til

Så kan man si: «Går det an å bruke en sånn grunnlovsparagraf? Betyr det noe?» Nesten med en gang denne paragrafen var blitt 112, var det miljø-organisasjoner som satte seg sammen og tenkte: «Dette gjør jo ikke staten», sa de. De gjør mye, men som dere har vært inne på, de gjør jo ikke akkurat det som trengs. Og da
80 tenkte de: «Skal vi prøve å stille staten for retten nettopp fordi de bryter med Grunnloven?» Og det var noe som heter Greenpeace og Natur og Ungdom ; som er på en måte Miljøagentene når du har blitt litt større ; som anla rettssak mot staten. Det er flere nivåer på rettssystemet, så først var det i tingretten, og nå kom det akkurat en dom fra Borgarting lagrett, og de sa at «egentlig så har dere
85 ganske mye rett», sa de. «Men det går ikke an å dømme staten for dette likevel. Staten går fri, men egentlig så har dere mye rett.» Og siden Borgarting lagmannsrett nå i januar, akkurat for noen uker siden, sa at «egentlig så har dere mye rett», da bestemte disse organisasjonene seg for: «Da prøver vi en gang til». Og da anket de til Høyesterett. Så nå er det den aller høyeste domstolen i Norge
90 som skal bestemme om det går an å bruke Grunnloven til å si at staten rett og slett ikke gjør nok. Og det det handla om konkret, var om vi skal borre etter olje i Barentshavet.

Det var Grunnloven, og derfor er det veldig fint at dere sier ifra på dette stedet
95 her, det er vi som er «112-stedet». Og året 2019 slutta også med at vi fikk barnas første nyttårstale som ble sendt på TV2, og det var ei jente fra Trondheim som het Gunnhild som holdt den talen. Og jeg skal love dere at der var det også snakk om miljø og klima. Og slik slutta 2019, og slik begynner som vi ser, 2020. Og slik tror jeg det kommer til å fortsette, for jeg tror det kommer til å ta litt tid
100 altså.

Vi står midt oppi det, og dere står midt oppi det, og egentlig så er det to kjempestore saker. Det ene er det med klima som vi har snakket om, det blir varmere og vi får nok en og annen slik fin snø-vinter, men det blir ikke like ofte
105 som før, og så blir det litt oftere at det blir sånn som nå enn det var før. Og så er

det flere mye verre ting som skjer på grunnlag av dette, så det er det med klima, men det er en annen sak også som er stor og viktig og det er det, som dere også har vært inne på, det står: «Redd isbjørnene!», og dere har vært inne på det
110 med: «Redd regnskogen!», det vi kaller det biologiske mangfoldet, altså artene ; alle planter og dyr alt det som lever og kryper og gror. Det å ta vare på det mangfoldet, det blir mer og mer trua. Og det blir blant annet trua av klima det er en ting, men det er ikke bare det, men det at vi ødelegger de områdene som planter og dyr lever i, som dere og var inne på her i denne protestmarsjen. Og de
115 to tingene det er de to store, store sakene som alle vi må være opptatt av i mange år framover. Og dere er det nå, og det er kjempefint, for da tror jeg at vi kommer til å fortsette å være det vi også.

Tusen takk skal dere ha.
120

Her kan du lese elevenes klimatale:
125

Tale og brøl for klimaet
130

EIDSVOLL 1814 Magovegen 13, 2074 Eidsvoll Verk Telefon 63 92 22 10 E-post booking@eidsvoll1814.no

Personvernerklæring og informasjonskapsler
135

140

150

Kilde

www.eidsvoll1814.no

155

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/112-stedet>

160

165

170

175

180